Nola uztartu teoria eta praktika?

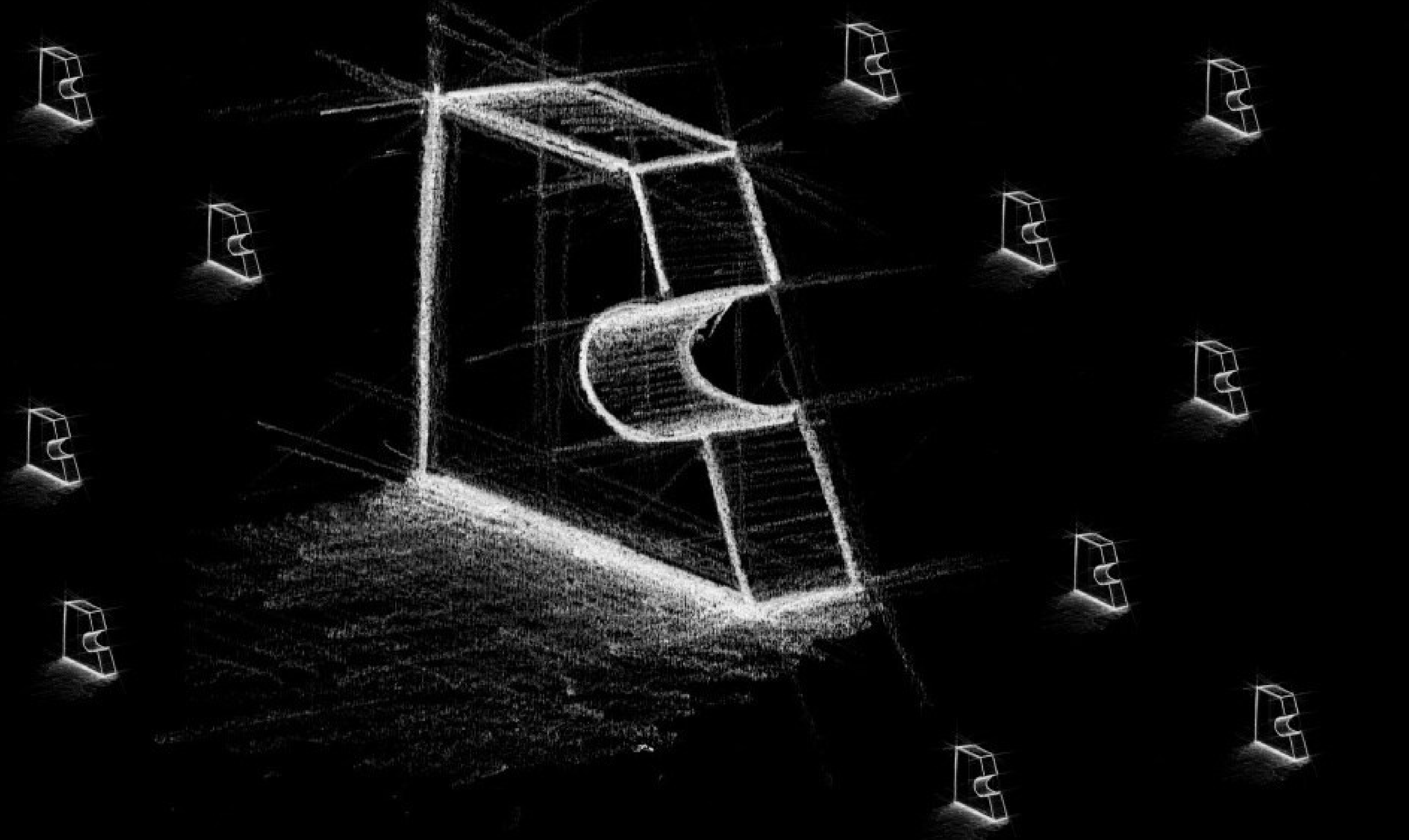

Iñaki Arruti

Aurkibidea

- Hizkuntza komunitatea autozentratzeko izandako bizipenak:
  - UDALEKO EUSKARAKO ZERBITZUA
  - EUSKARA ELKARTEA

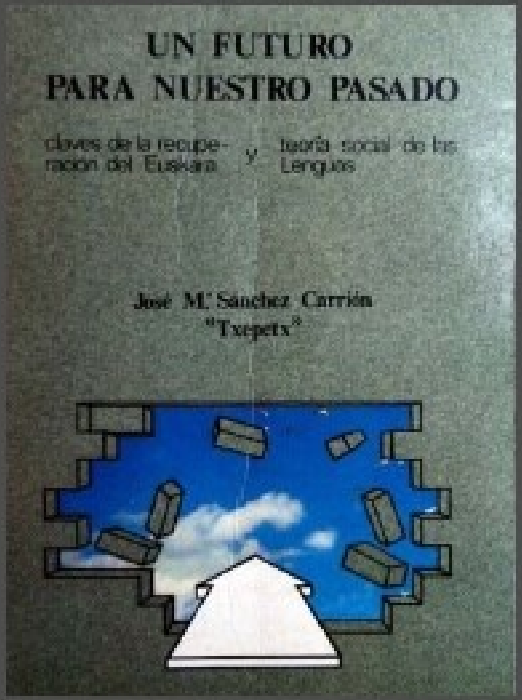

- Hiztuna autozentratzeko proposamen bat:
  TELP *(Taller de l'Espai Lingüístic Personal)*
  - Oinarri teorikoak
  - Asertibitate linguistikoa lantzeko baliabideak

Hiru plano

JM Sánchez Carrión. “Un futuro para nuestro pasado”

Sentitu

- Ni euskaldun izateko nahia/beharra sentitu.
- Gu euskaldun bizi gaitezen erantzukizuna
  - Sentitu (nahi)
  - Pentsatu (jakin)
  - Egin (egin)

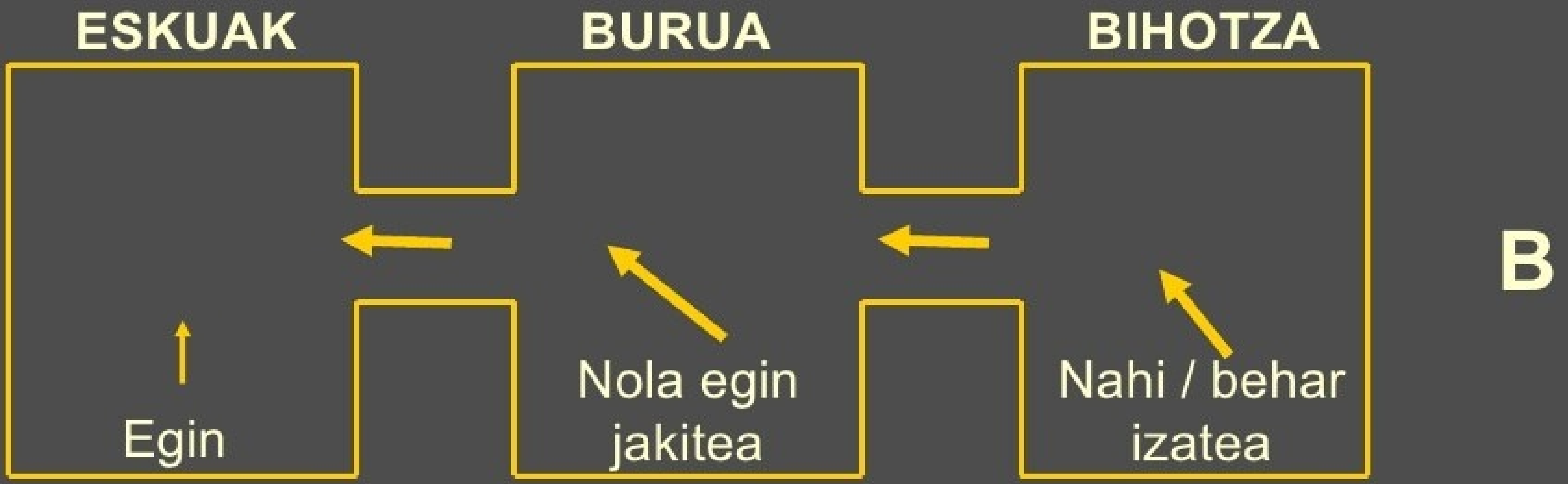

JM Sánchez Carrión. "Un futuro para nuestro pasado"

Udaleko euskarako zerbitzutik

Euskara teknikari (ET) izateko 3 era, behintzat:

1.- ET. edo iheslaria.

2.- Esanekoa.

3.- Dinamikoa.

Udaleko euskarako zerbitzutik

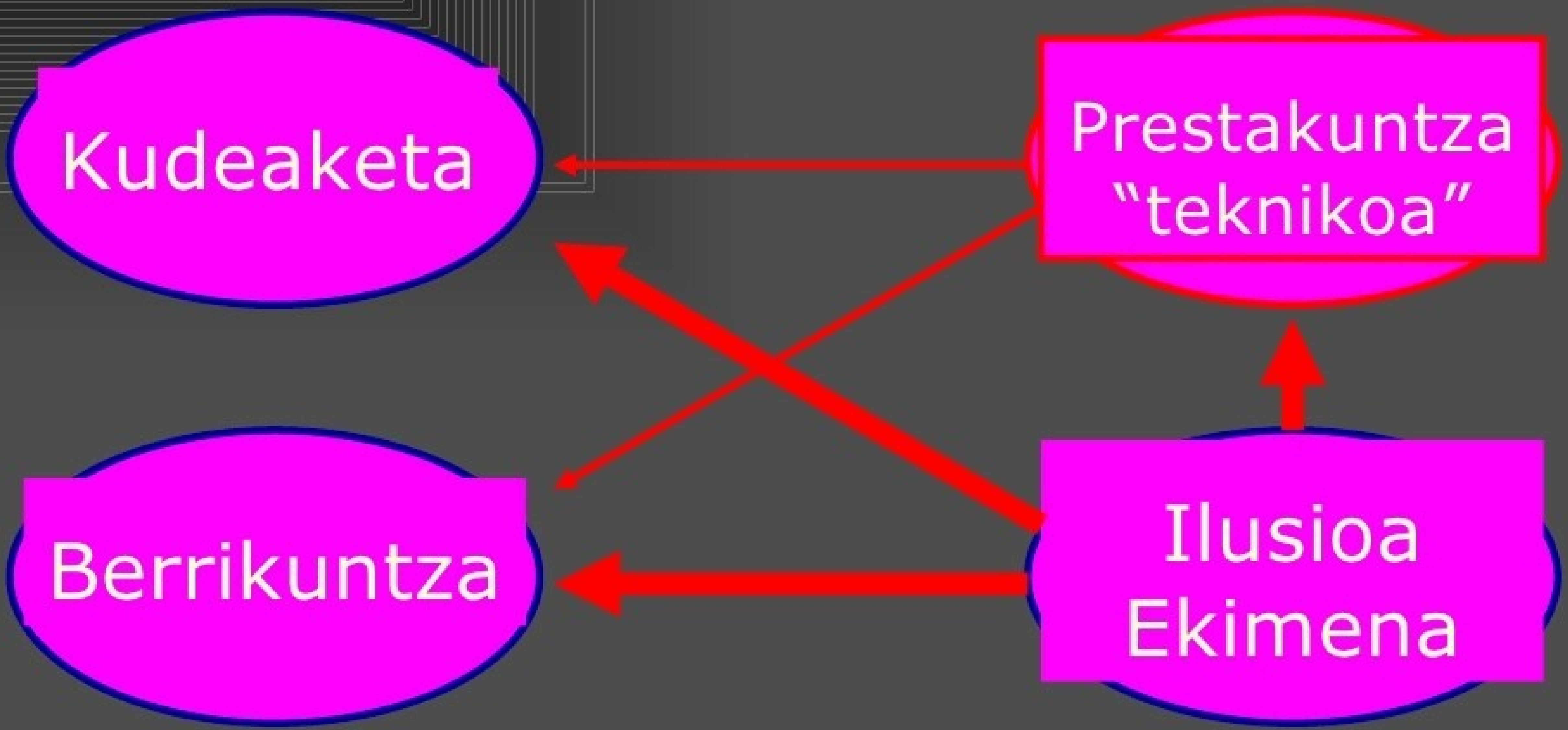

Udaleko euskarako zerbitzutik

- *Sormen eta berrikuntzarik gabeko kudeaketa ABURRITUA DA.*
- *Kudeatzeko sistemarik gabeko sorkuntza EROEGIA DA*
- *Garrantzitsua da normalizatzailea EZ ERRETZEA (aburritu gabe eta estresatu gabe), sarri bera delako prozesu hauen MOTORRA/LIDERRA*
- *Horrela izan beharko luke? Bestela izan liteke?...*

Udaleko euskarako zerbitzutik

- *SINESGARRITASUNA irabazi egin behar izaten da, gehienetan.*
- *Gabeziei kudeatzeko teknika onenekin eta ahalik eta sormen handienarekin egin behar zaie aurre.*
- *Ez dute zertan kontrajarriak egon KUDEAKETAk eta SORMENAK.*
- *Kasu guztietan ez da posible:*
  - *- Ardura teknikoa.*
  - *- Ardura politikoa.*
  - *- ...*

1.- Planifikaziorako herraminta-kaxa

2.- Adibide batzuk

Sentitu

Denboraren makinarekin atzera egin...:

- Biologia ikasten
- "Oposizioa"
- Paper zuria
- Eta?
- Planifikazioaren beharra
- Zeintzuk dira planifikatzerakoan aldagai nagusiak?
- Nola aukeratuko ditugu lehenatasunak?
- Zeintzuk dira planifikazioaren urratsak?

Pentsatu

5

Nazioa

4

Herria

3
Lana

2
Familia

1
Pertsona

Sánchez Carrión. "Un futuro para nuestro pasado"

Pentsatu

ADINA

0
1
2
3
4
5
6
7
8
...

FAMILIA

FAMILIA | Haur-eskola...

FAMILIA | Eskola | TB...

FAMILIA | Eskola | TB, piszina, bideoa

FAMILIA | Eskola | TB, MP3.. | Windows XP

FAMILIA | Eskola | TB, MP3.. | Athletic...

Pentsatu

1.- Funtzioak

2.- Giza multzoak

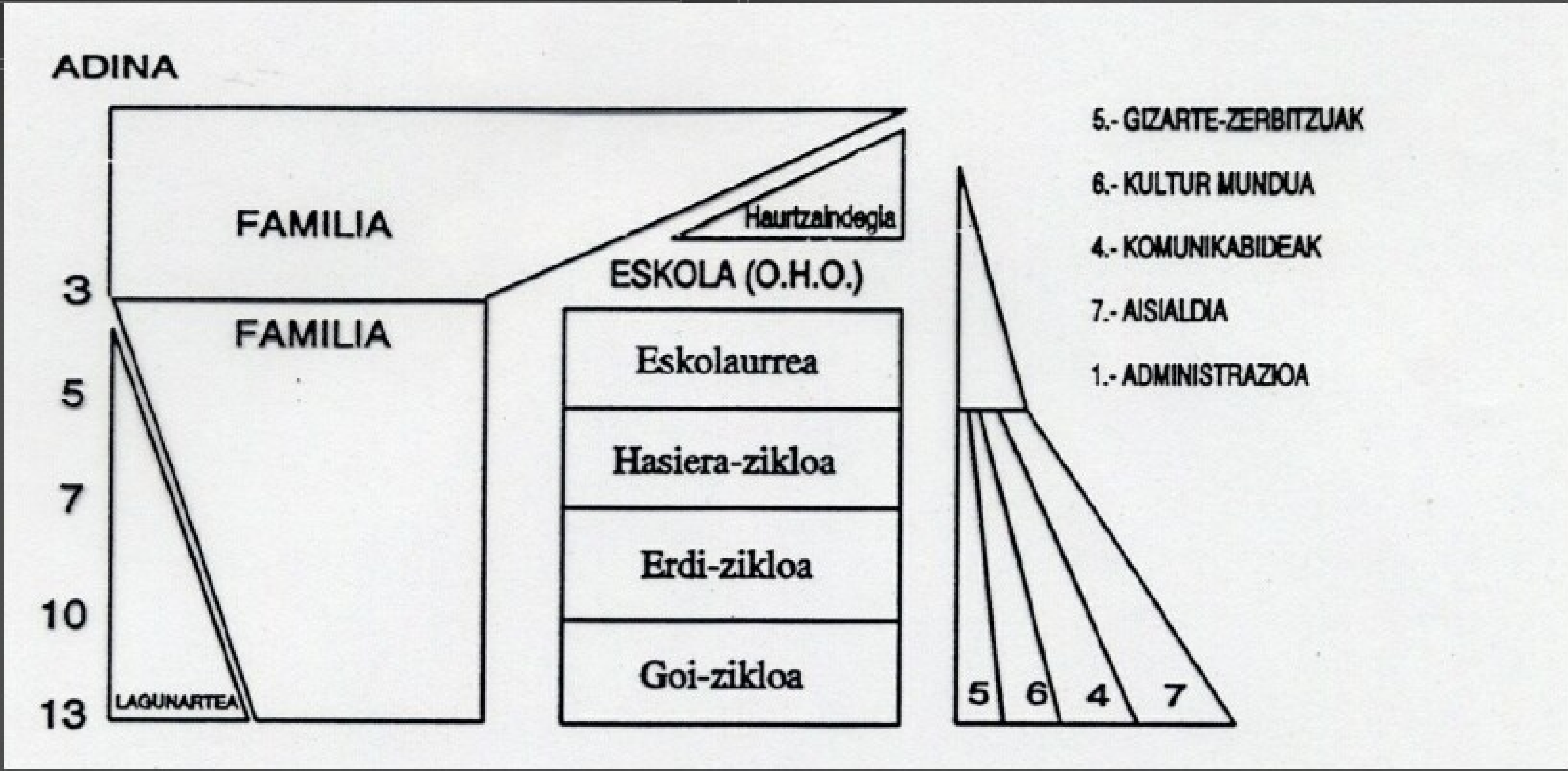

Pentsatu

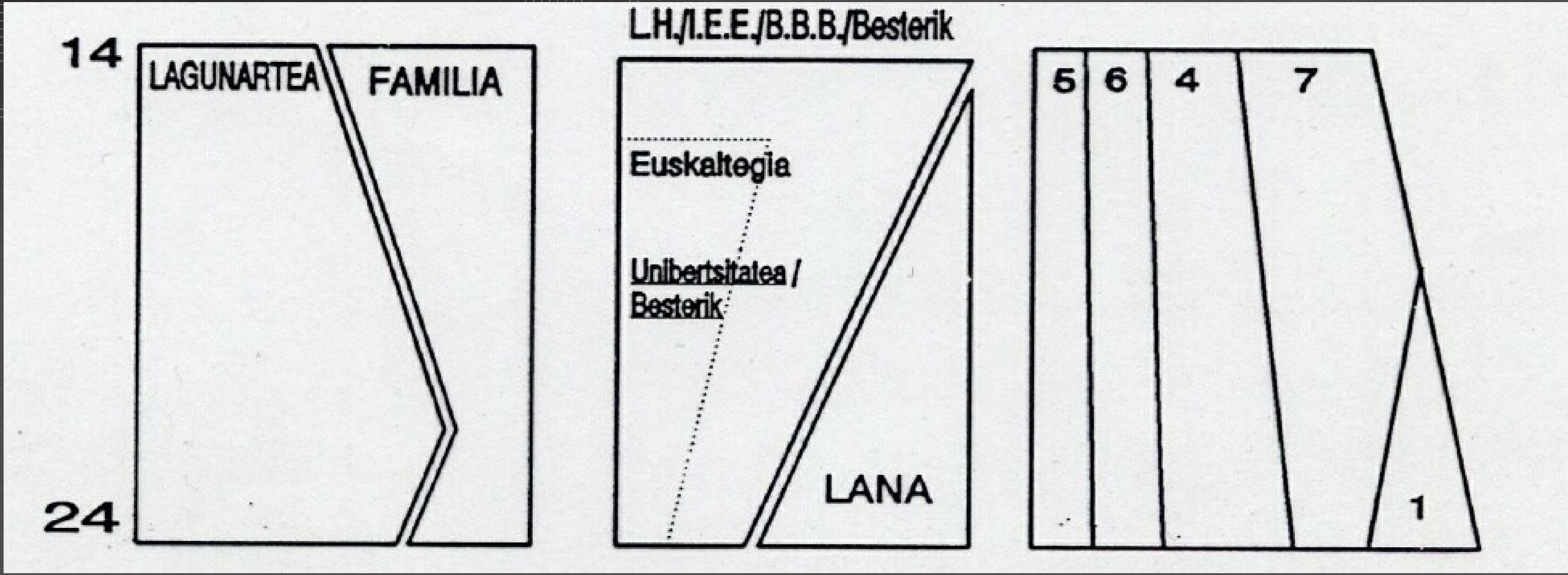
14
24
LAGUNARTEA
FAMILIA
L.H./I.E.E./B.B.B./Besterik
Euskaltegia
Unibertsitatea /
Besterik
LANA
5
6
4
7
1

Pentsatu

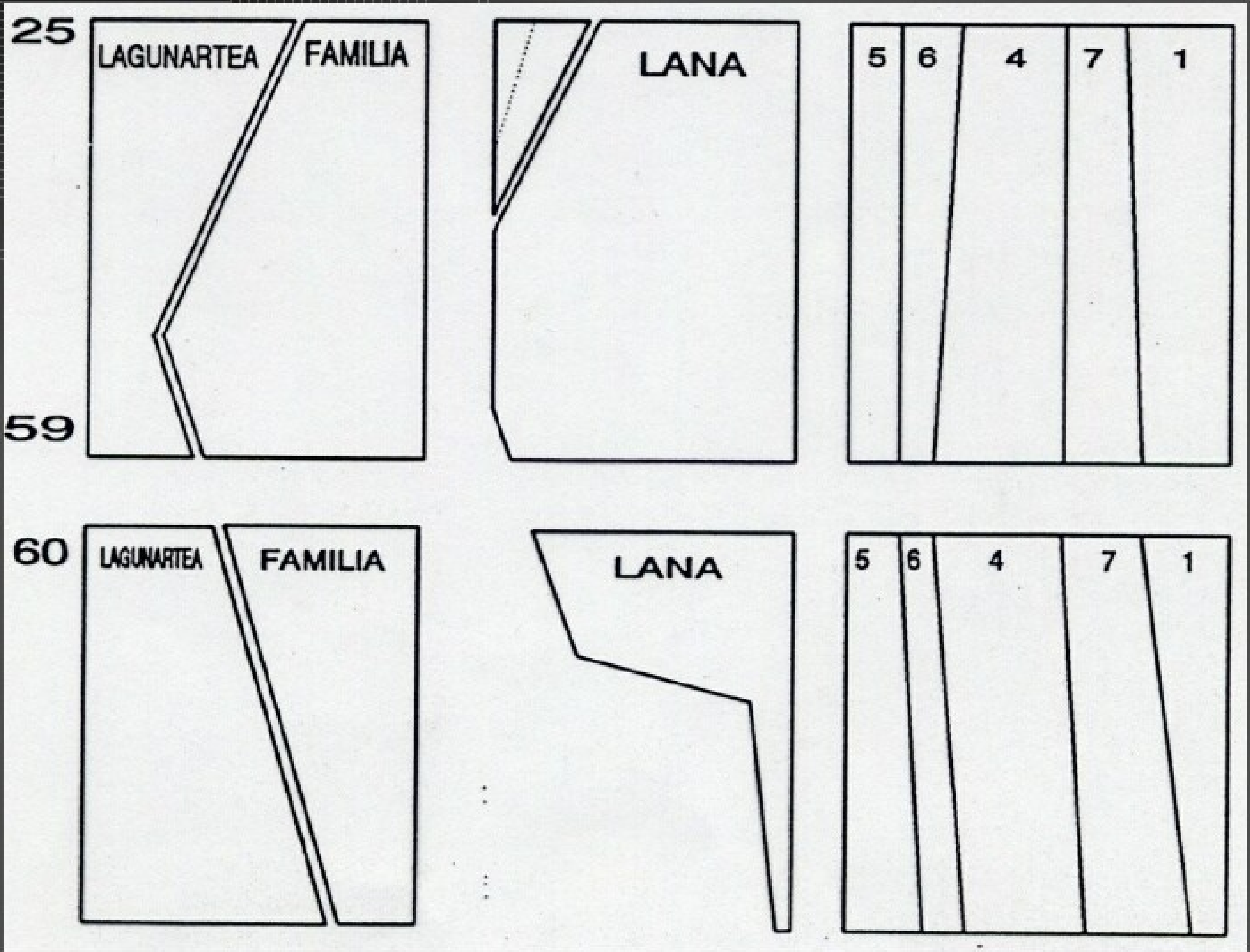

25
LAGUNARTEA
FAMILIA
59
LANA
5
6
4
7
1
60
LAGUNARTEA
FAMILIA
LANA
5
6
4
7
1

Pentsatu

1.- Funtzioak

- **Faktoreak**

2.- Giza multzoak

- **Tipo linguistikoak**

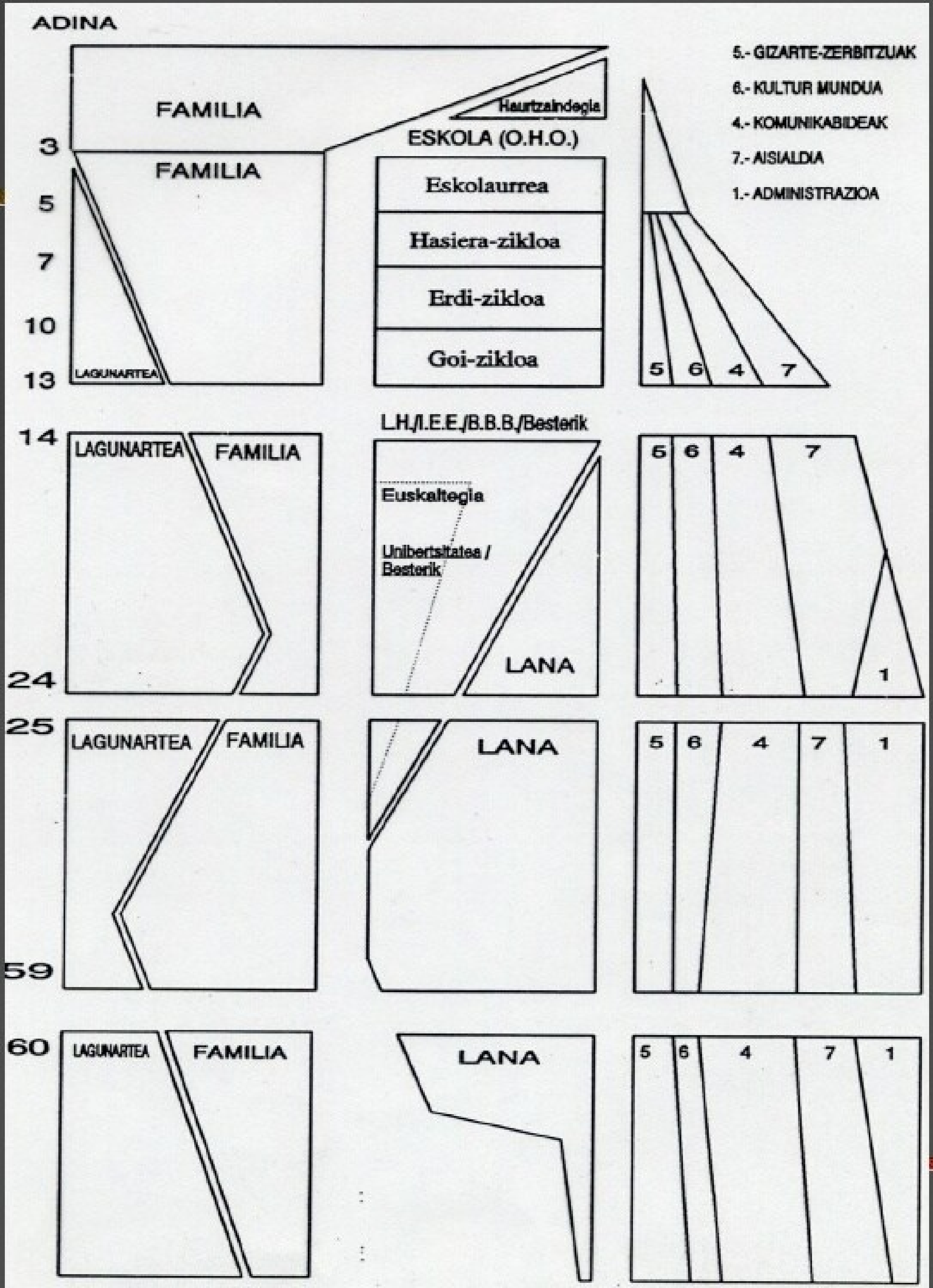

Pentsatu

Lehentasunen taula

0: eraginik ez
-: lehentasunik ez
1: lehentasun -
2: lehentasun +

Giza multzoak	Hizkuntz tipologiak	Jarduera-esparruak: Adminis-trazioa	Irakaskuntza	Lan-mundua	Komunika-bideak	Gizarte-zerbitzuak	Kultur mundua	Aisialdia	Familia	Lagunartea
	Hizkuntz faktoreak	M / Ez / Er	M / Ez / Er	M / Ez / Er	M / Ez / Er	M / Ez / Er	M / Ez / Er	M / Ez / Er	M / Ez / Er	M / Ez / Er
Haurrak	D									
	B									
	(A)									
Gazteak	AB BA									
	A									
	B									
	Ø									
Helduak	AB BA									
	A									
	B									
	Ø									
Adinekoak	AB BA									
	A									
	B									
	Ø									

Pentsatu

LEHENTASUNEN TAULA

0: eraginik ez
-: lehentasunik ez
1: lehentasun↘
2: lehentasun↗

GIZAMULTZOAK	HIZKUNTZ TIPOLOGIAK	ADMINIS-TRAZIOA			IRAKAS-KUNTZA			LAN MUNDUA			KOMUNIKA-BIDEAK			GIZARTE ZERBITZ.			KULTUR MUNDUA			AISIALDIA			FAMILIA			LAGUNARTEA		
		M	Ez	Er	M	Ez	Er	M	Ez	Er	M	Ez	Er	M	Ez	Er	M	Ez	Er	M	Ez	E	M	Ez	Er	M	Ez	Er
HAURRAK	D	-	0	-	2	2	2	0	0	0	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	2	2	2	2	-	-	-
HAURRAK	B	-	0	-	2	2	2	0	0	0	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	2	2	-	1	-	-	-
HAURRAK	A	-	0	0	2	2	1	0	0	0	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-
GAZTEAK	AB BA	1	-	2	2	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	2	1	-	1	1	-	1	2	1	2
GAZTEAK	A	2	1	-	2	1	-	-	-	-	1	-		-	-	-	2	1	-	1	-	1	1	-	-	1	-	2
GAZTEAK	B	-	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	1	-	1	-	-	2	-	1	2
GAZTEAK	Ø	-	0	0	2	1	-	-	0	0	-	0	0	-	0	0	1	0	0	-	0	0	-	0	0	1	0	0
HELDUAK	AB BA	1	-	2	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	2	-	-	1	2	-	2	2	1	2
HELDUAK	A	2	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	1	-	2	1	-	2
HELDUAK	B	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	1	2	-	2	-	1	2
HELDUAK	Ø	-	0	0	1	1	-	-	0	0	-	0	0	-	0	0	1	0	0	-	0	0	2	1	1	1	-	-
ADINEKOAK	AB BA	1	-	1	0	0	0	0	0	0	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	1	1	-	1
ADINEKOAK	A	1	-	-	0	0	0	0	0	0	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1
ADINEKOAK	B	-	-	1	0	0	0	0	0	0	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	1	-	1
ADINEKOAK	Ø	-	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	-	0	0	-	0	0	-	0	0	-	0	0	-	0	0

IHARDUERA ESPARRUAK — HIZKUNTZ FAKTOREAK

Pentsatu

Gero ikasi dugu...

Nork (pertsonak) → Hedapen demografikoa → HIZTUNA

Zertarako (zereginak) → Hedapen funtzionala → HIZKUNTZA KOMUNITATEA

- Hizkuntza minoritarioa = hiztun gutxi.
- Hizkuntza minorizatua = zeregin gutxi.
- Hizkuntza NORMALIZATUA = ZEREGIN GEHIENAK

Egin, haurrak

1.- Eskola

2.- Aisia

3.- Familia

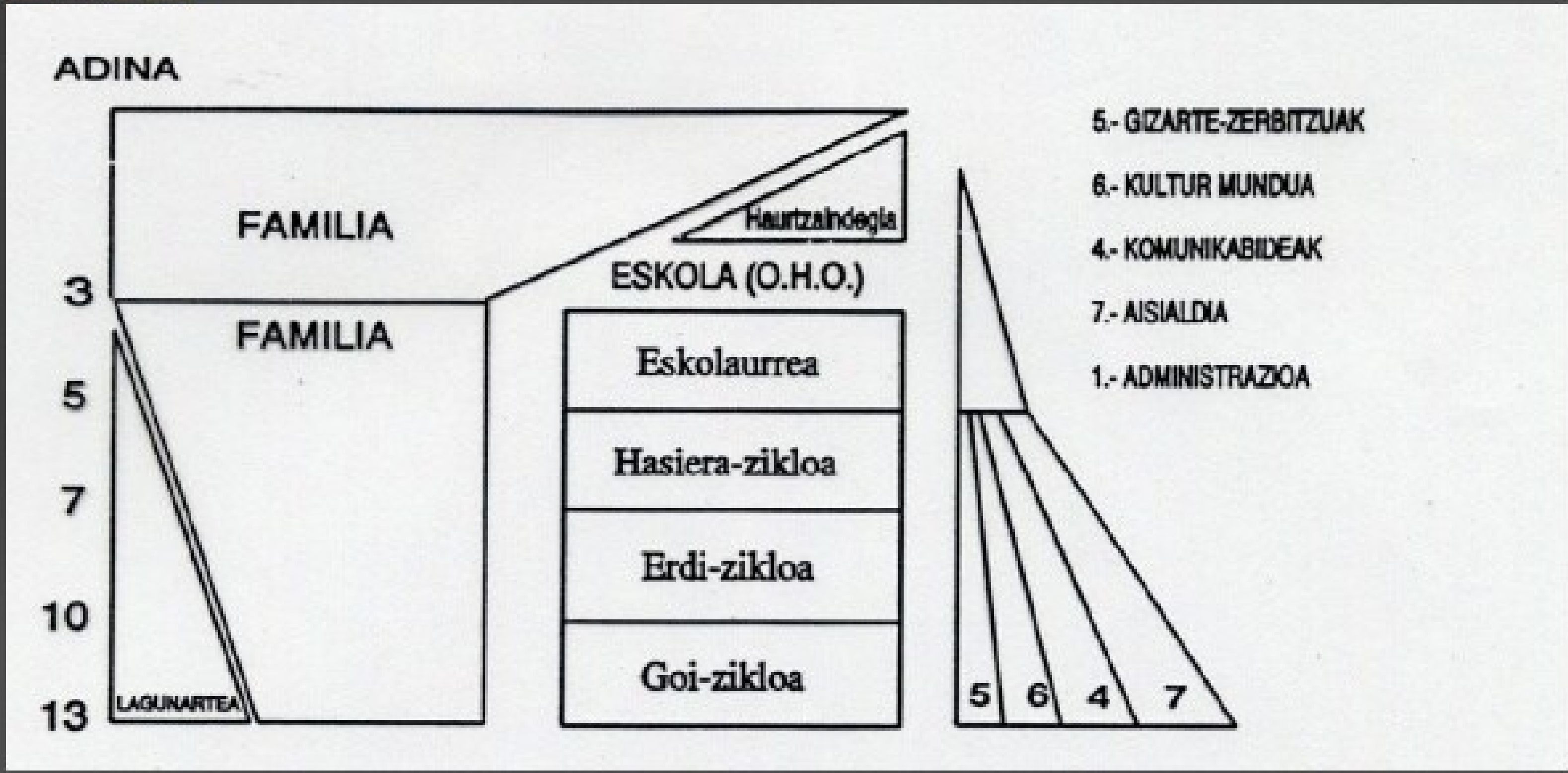

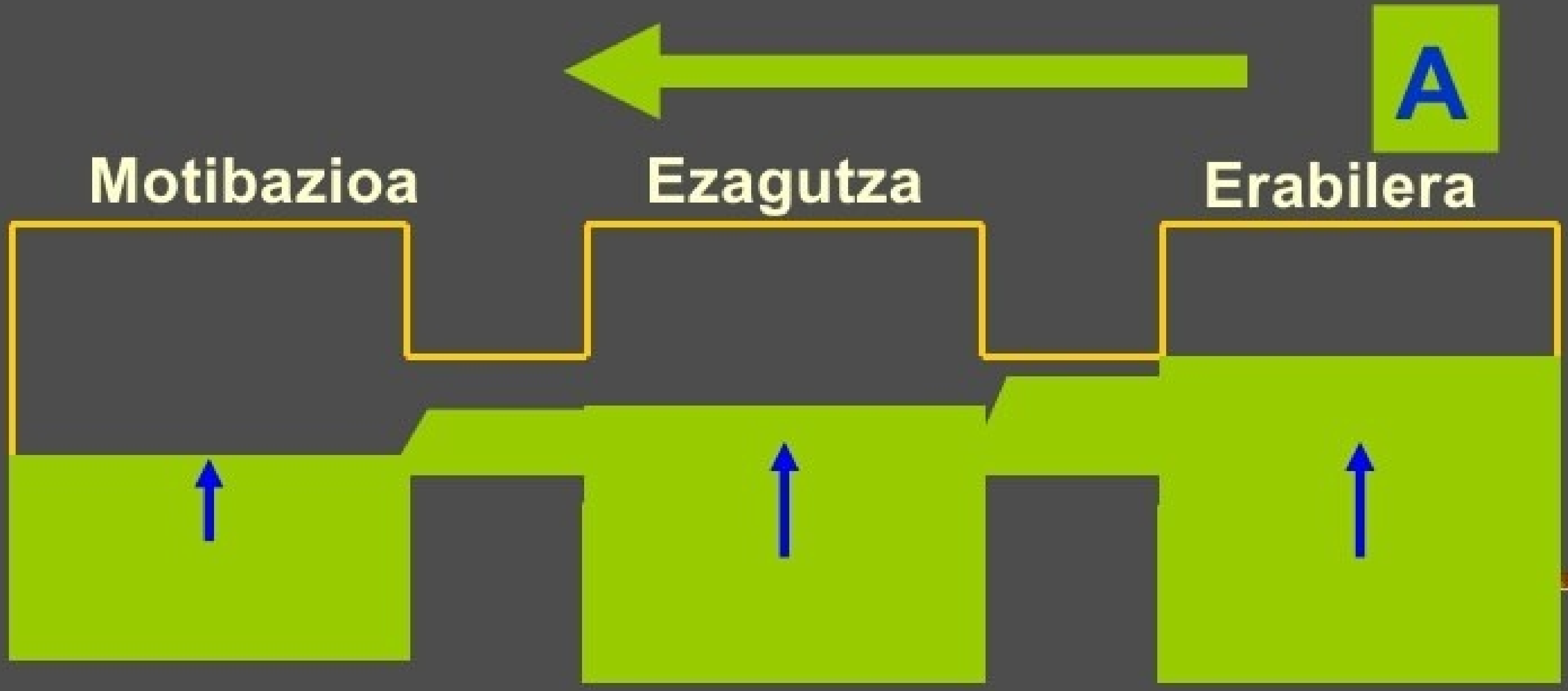

Sanchez Carrión. Un futuro para nuestro pasako. 1987.

Haurrak / Eskola

Beraz, teorian:

Ikastetxeko HNPa ⟷ Udaleko EBPNa

↓

KOORDINAZIOA

Haurrak / Eskola

- Ezagutzen duzue zuen herriko hizkuntza plana?
- Udaleko teknikariak ezagutzen du zuen ikastetxeko HNPa?
- Ezagutzen duzue euskara teknikaria?
- Ezagutzen zaituzte berak?
- Beraz:

1.- Elkar ezagutu.

2.- Elkarren planak ezagutu.

3.- Elkarren planak koordinatu.

Haurrak / Eskola

Programak / Hitzarmenak

- **Ahozkotasuna eta bertsolaritza**
- ***Irrintzi eta Esazu* aldizkariak**
- ***Jolas eta solas* programa** (jolasgaraietan erabilera indartzeko)
- ***Irakurtzaletasuna sustatzeko harpidetzak***
- **...**

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

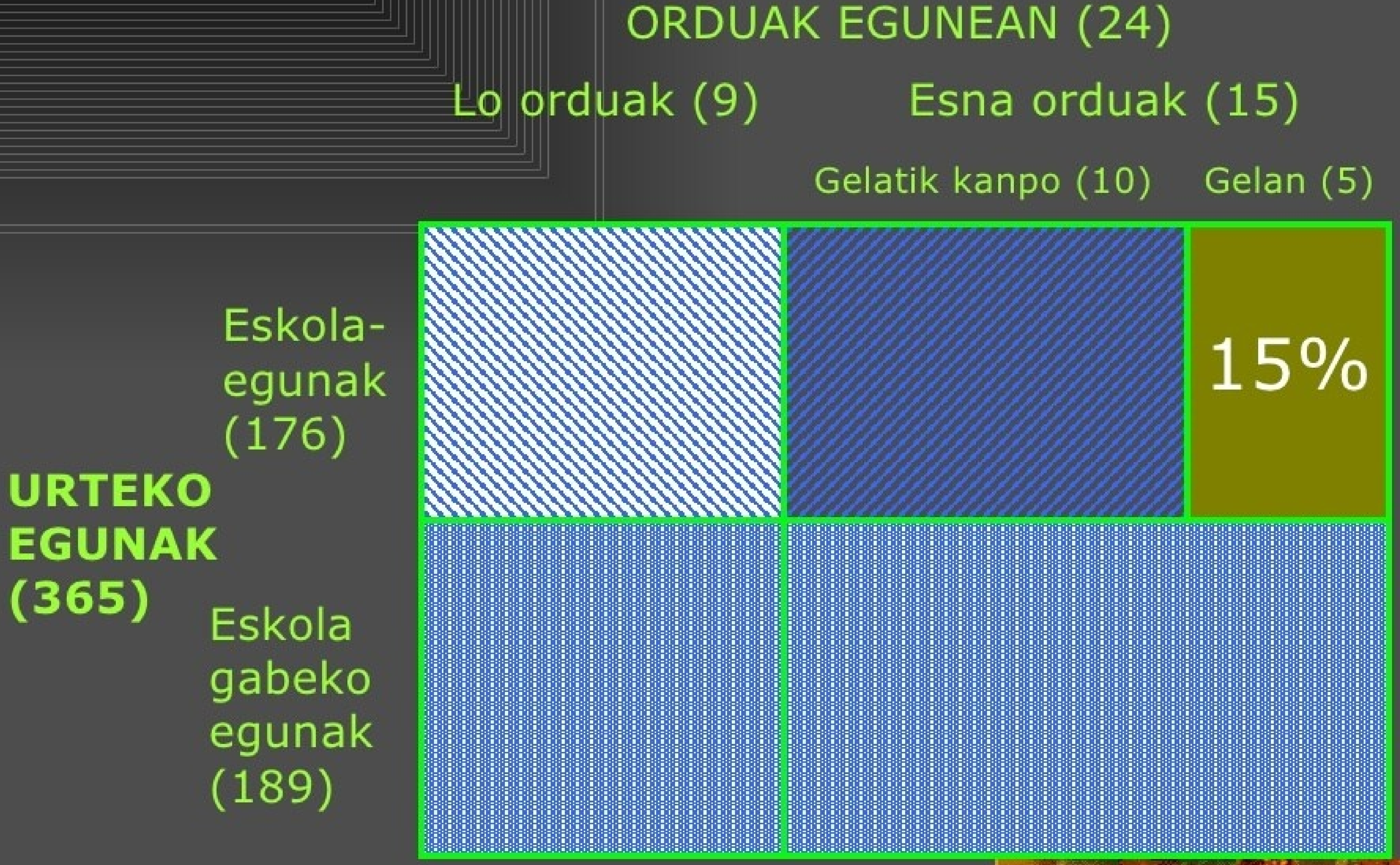

Eusko Jaurlaritza. Eskola hiztun bila. 1991.

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

- Gauza bat da denboraren pisua (kantitatea), baina, beste ezaugarri batzuk ere badaude (*Eskola hiztun bila*, HUIS, 1991)
  - Elkarrekintzaren nolakoa.
  - Gaiak eta hizkera-moduak.
  - Harreman-sareko kideen euskara-maila.
  - Harreman-sarearen ezaugarriak (kideak, kokapena, etab.).

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

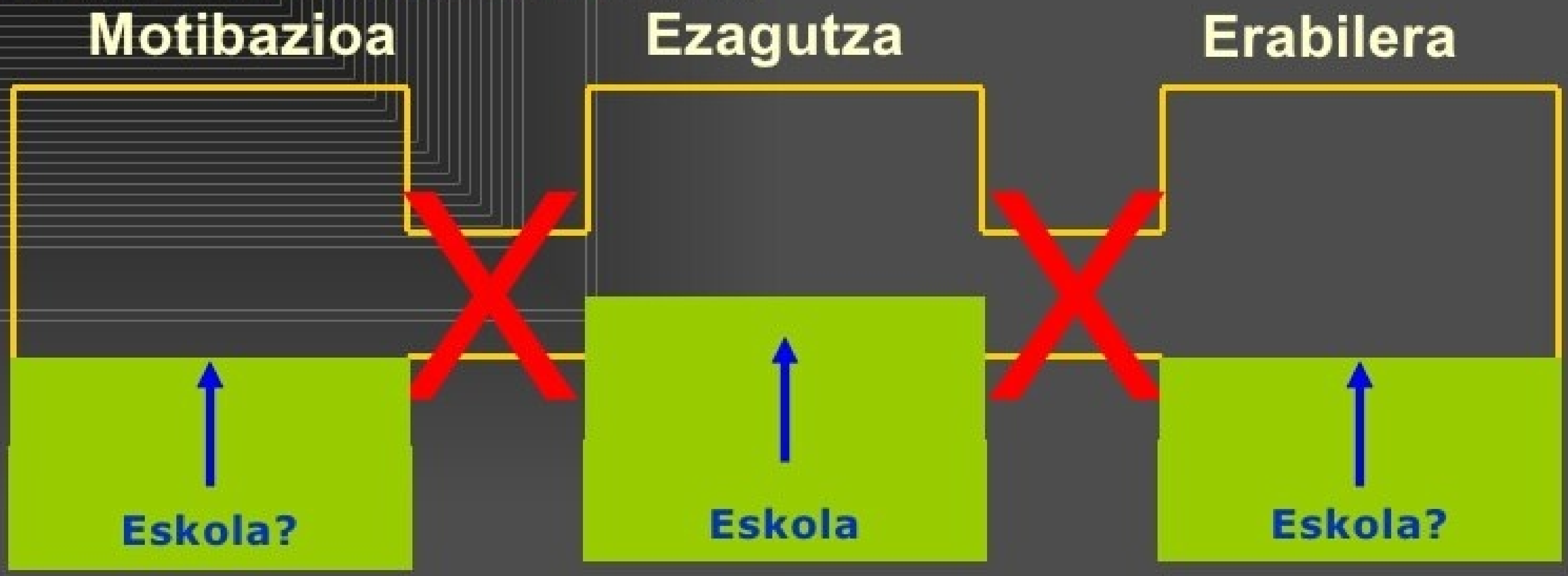

- Eskolak jarrerak eta erabilera landu behar ditu?
- Baiezkotan, nola?
  - Eremu kurrikularrean...
  - Eremu ez kurrikularrean...

Sanchez Carrión. Un futuro para nuestro pasako. 1987.

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

<table>
<tr><th rowspan="3">ADINA</th><th colspan="5">Eskola</th><th rowspan="3">familia</th><th rowspan="3">lagunak</th><th rowspan="3">ikus/entzun/ irakurtzekoen kontsumoa</th></tr>
<tr><th rowspan="2">eremu kurrikularra (gela)</th><th colspan="4">eremu ez kurrikularra</th></tr>
<tr><th>autobusa, irteerak, ...</th><th>jolasaldia</th><th>jantokia + jolasak</th><th>eskola-orduz kanpoko ekintzak</th></tr>
<tr><td rowspan="3">8 urte</td><td>14</td><td>5</td><td>2</td><td>6</td><td>13</td><td rowspan="3">26</td><td rowspan="3">10</td><td rowspan="3">26</td></tr>
<tr><td>14</td><td colspan="4">26</td></tr>
<tr><td colspan="5">40</td></tr>
</table>

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

Ezaugarri kualitatiboak

1.- Jarduera egituratua da eta gaztetxoek hori euskaraz egiteko gaitasuna dute eta gainera komeni zaie.

2.- Harremanaren edukia nahiko indartsua da (ikasleen arteko harremanak libreagoak) eta jarduera ludikoa (gustagarria) izan ohi da gehienetan.

3.- Jarduera horietan erabiltzen den hizkera-mota (erregistroa) da gaztetxoek egun duten hizkera premiazkoena.

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

4.- Hezitzailea (monitorea, entrenatzailea, katekista...) sarearen erdigunean dago eta berak gidatzen du harreman-sareko hizkuntzazko jarduna (irakasleak gelan egiten duen modura).

5.- Irakasleak gelako jarduera gidatzen duen modura, monitoreak ere jarduera horiena gidatzen du, eta harreman-sareko hizkuntzazko jarduna ere gida dezake.

6.- Esparru horietan <u>eraginda</u>, beste esparru batzuetara zabal daiteke <u>euskara erabiltzeko joera</u> (<u>koadrilak</u>, <u>kaleko giroa</u>, etab.).

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

- Eskolak bere eginkizuna ez dezala eremu kurrikularrera mugatu.
- Euskara gustuko dituzten jarduerekin lotzeko urratsak egitea.
- Hizkuntzaren normalizazioa lortzeko, planteamendu sistematikoan oinarritzen diren plangintzak dira eragingarriak, ez ekintza bakartuak barneratzea.

Haurrak / Eskola-orduz kanpoko jarduerak

Programak	Hitzarmenak
Egin	
- Oporretako txokoak / kanpalekuak	Euskara-elkartea
- Ludoteka	
- Haurren kluba / Gaztetxoen kluba	
- ...	
Eragin	
- Kalea Maixu!	→ Euskara-elkartea / Ikastetxeak
- Hezitzaileek...	→ Euskara-elkartea / Ikastetxeak

Haurrak / Familia

TRANSMISIOA ≠ FAMILIA BIDEZKO TRANSMISIOA

Garrantzia > Interbentzioa

1.- Zaila delako
2.- Nola egin ez dakigulako

Haurrak / Familia

Intuizioz

Hizkuntza bat transmititzeko modurik:

- unibertsalena.
- naturalena.
- aberatsena.
- merkeena.
- eragingarriena.

Haurrak / Familia

Teorien laguntzaz

Fishman

1.-
2.-
3.-
4.-
5.-

6.-Etxe-giroa, auzo-ingurua eta bizi-esparru komunak (gertuko komunitatea): ama-hizkuntzaren transmisioaren oinarria.

7.-
8.-

Txepetx

Haurrak / Familia

Ikerketen bidez

Euskararen jarraipena *(Inkesta soziolinguistikoa, HPS)*:

1.- Harreman-sareko euskaldunen dentsitatea

2.- Hitz egiteko erraztasun erlatiboa:
- Euskal elebiduna (%93k euskara lehen hizkuntza)
- Elebidun orekatua
- Erdal elebiduna (%55ek erdara lehen hizkuntza)

3.- Gune soziolinguistikoa

4.- Interesa eta jarrera

5.- Irratia eta telebista ikustea/entzutea

Haurrak / Familia

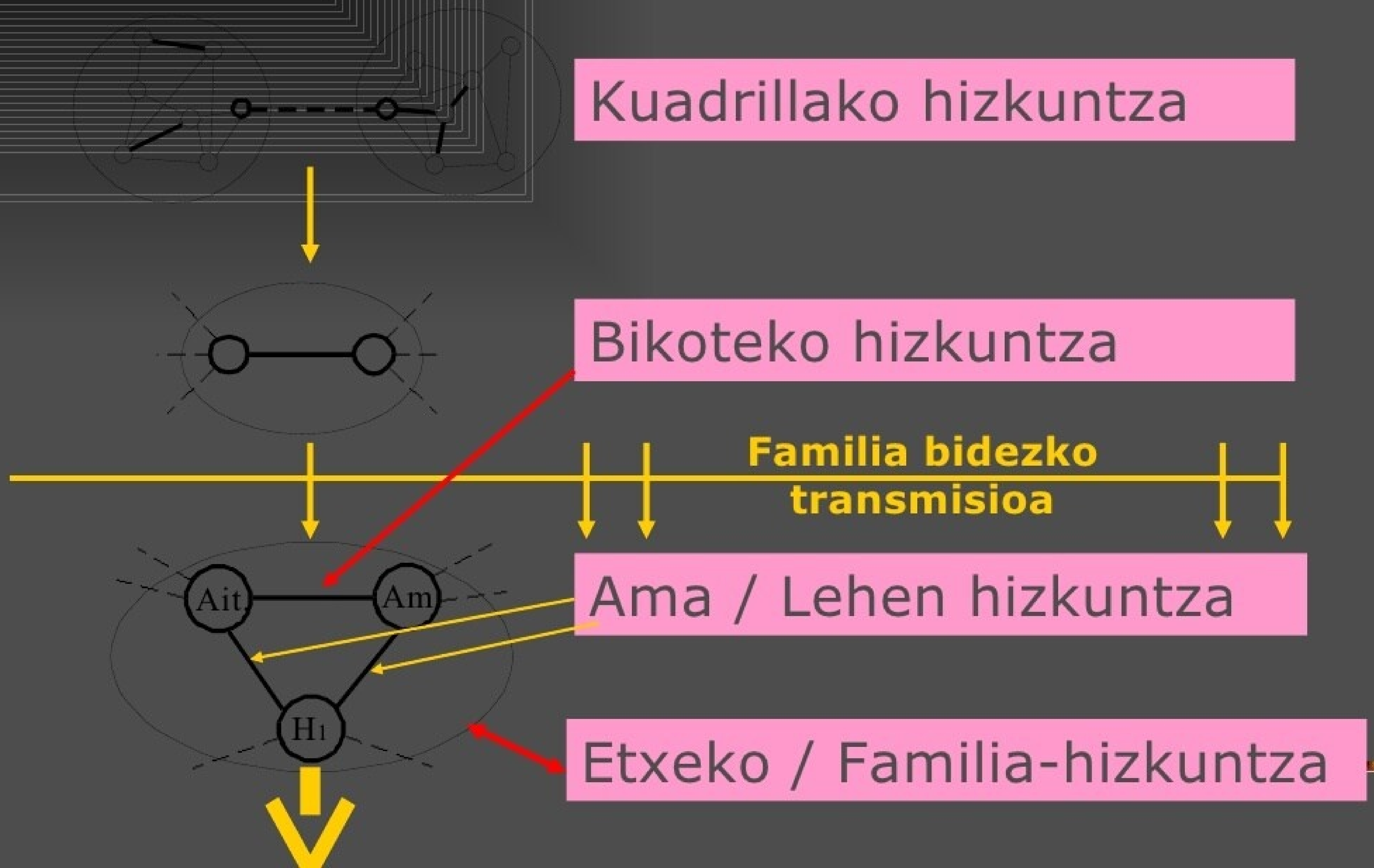

Haurrak / Familia

Programak / Hitzarmenak

Familia mota	Helburua			
	Motibazioa	Gai-tasuna	Erabilera	
			Tipologiaka	Guztientzat
A	- Adituen hitzaldiak - Gela-bilerak - Bikotekako elkarrizketak - Galdetegia (tipologiak) - ...	Eskolak: - Ohikoak - Bereziak - ...	- Etxeko hizkuntza aberasteko materialak	- Gelan lantzen dituzten ipuinak, kantak eta jolasak (bilduma / ikastaroa)
B			1.- Gida metodologikoa. 2.- Mintzalaguna.	
C			- Aholku-liburuxka	
D			- Aholku-liburuxka	
Guztiak	- Haur jaioberrien kanpaina - "Etxetik hasi behar delako".			
Guraso-gaiak	1.- Haurdunak erditzeko prestatzeko ikastaroa euskaraz. 2.- Ikastaro horietako saio bat euskararen gainean.			

Gazteak

Programak / Hitzarmenak

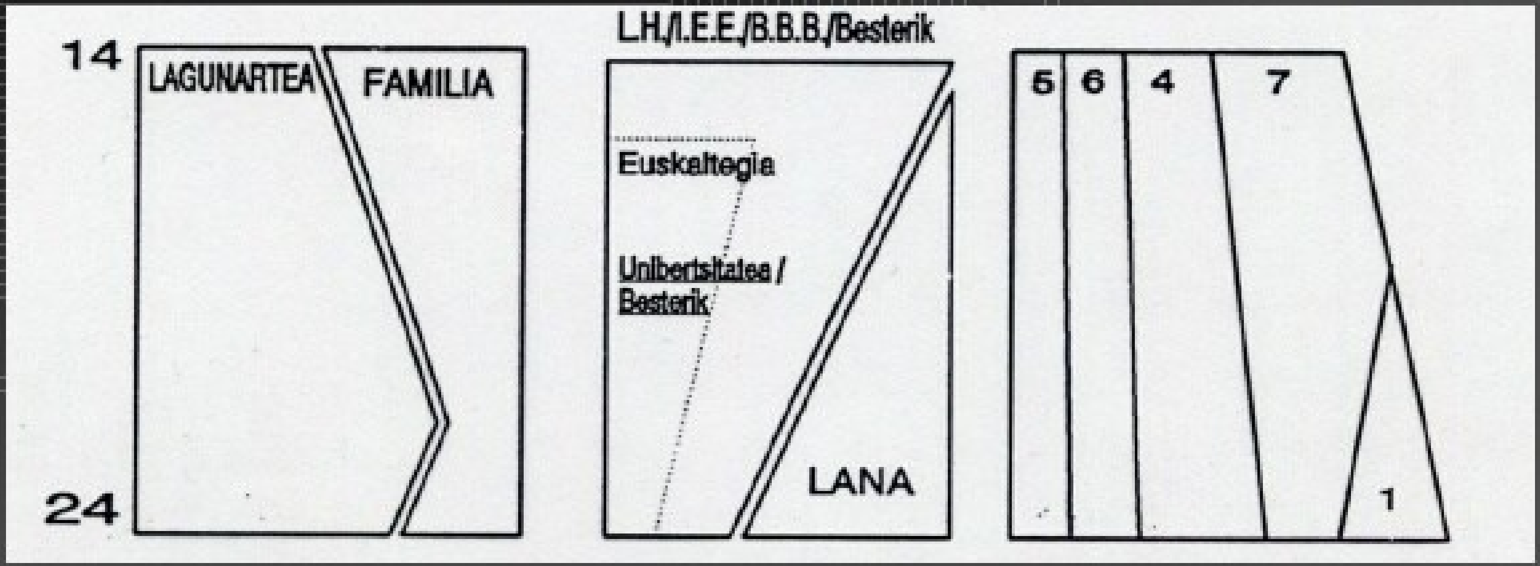

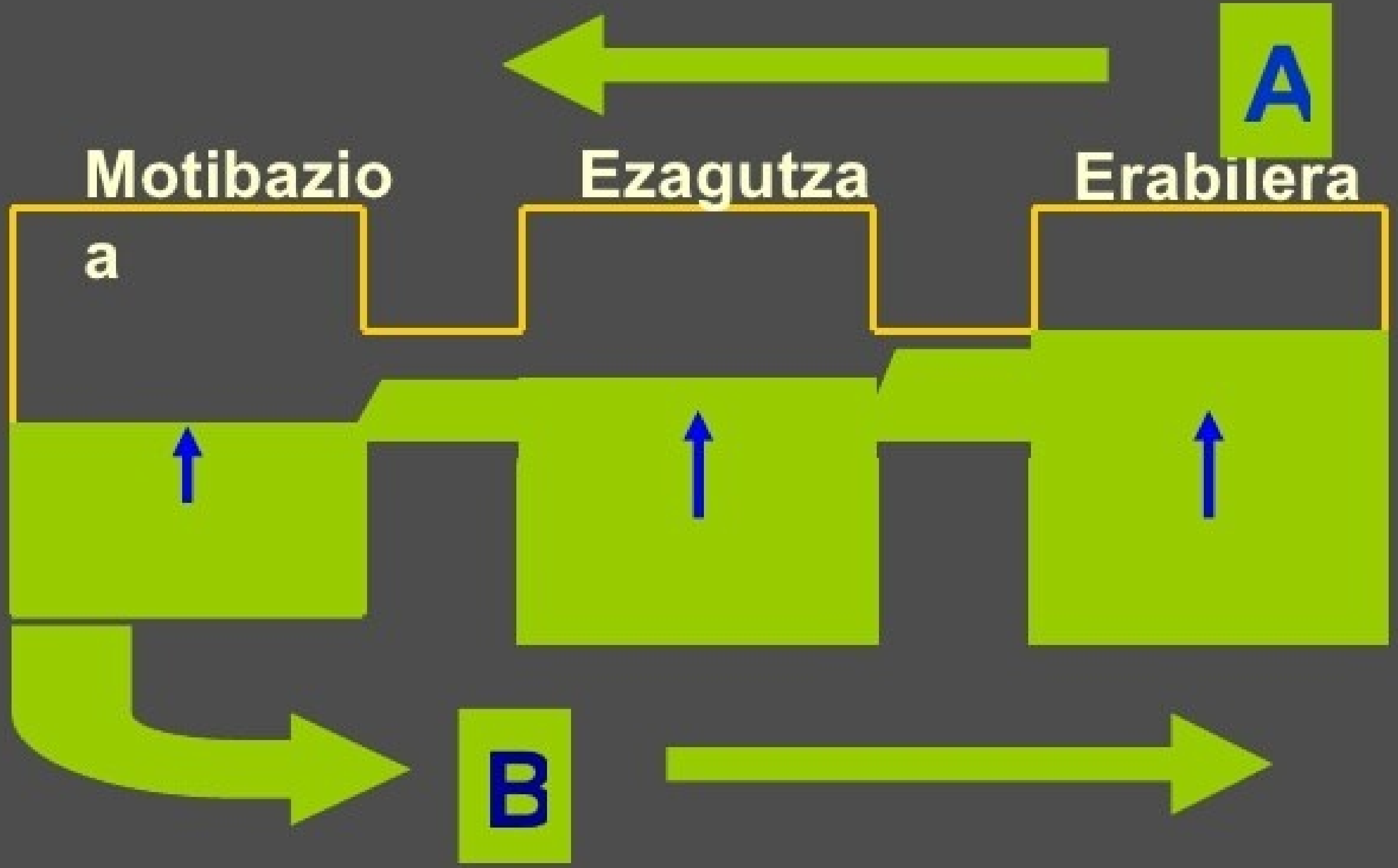

1.- Eskola

- Lagunarteko hizkera
- Motibazio-saioak
- Irakutrezin aldizkaria
- …

2.- Aisia

- Kanpalekuak…
- Kalea Maixu!…

3.- Lagunartea

- Kuadrillategi…

Helduak

Programak / Hitzarmenak

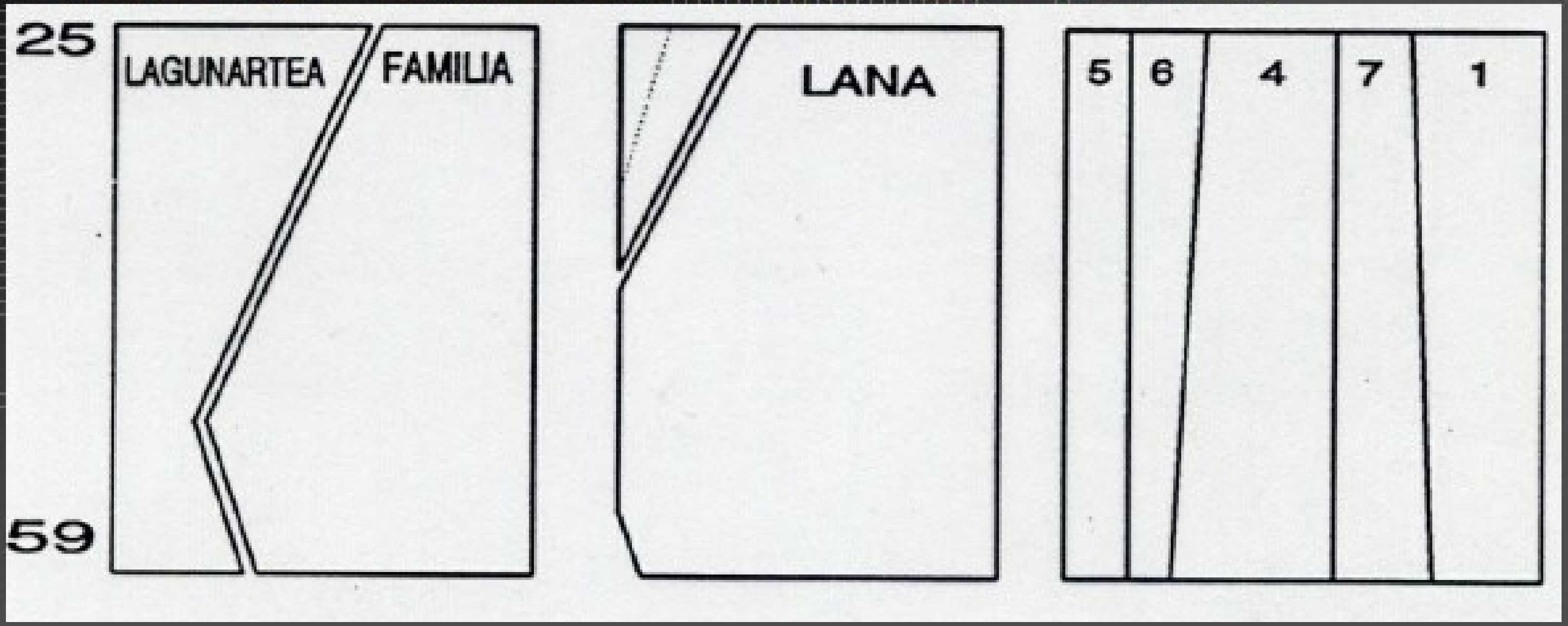

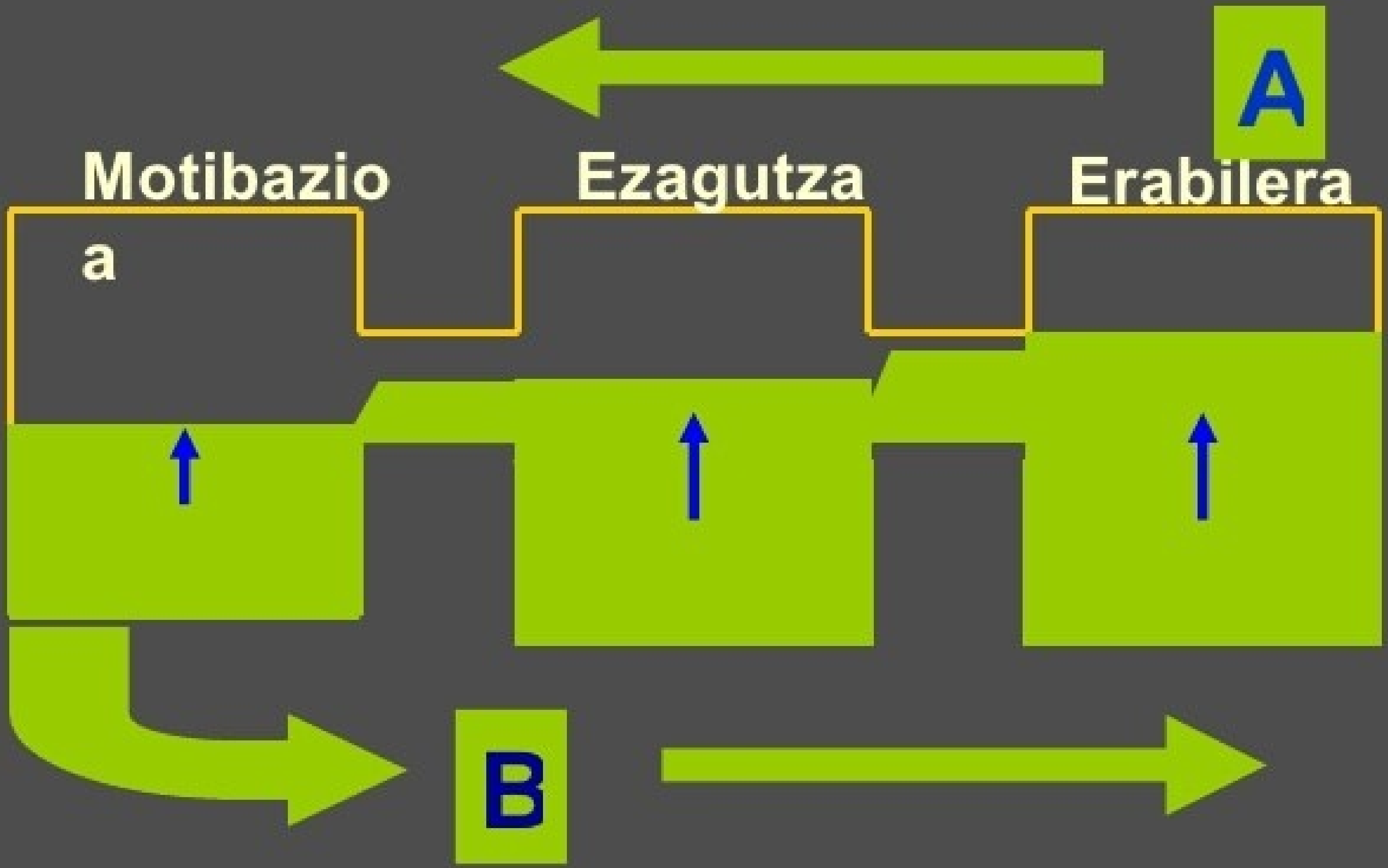

1.- Lana

- Merkataritza
- Enpresak

2.- Komunikabideak

- Txintxarri aldizkaria

3.- Aisia

- Kiroldegietako ikastaroak

4.- Euskaltegia

- Euskaltegiko eskolak
- Euskaltegiz kanpokoak…

…

Helduak

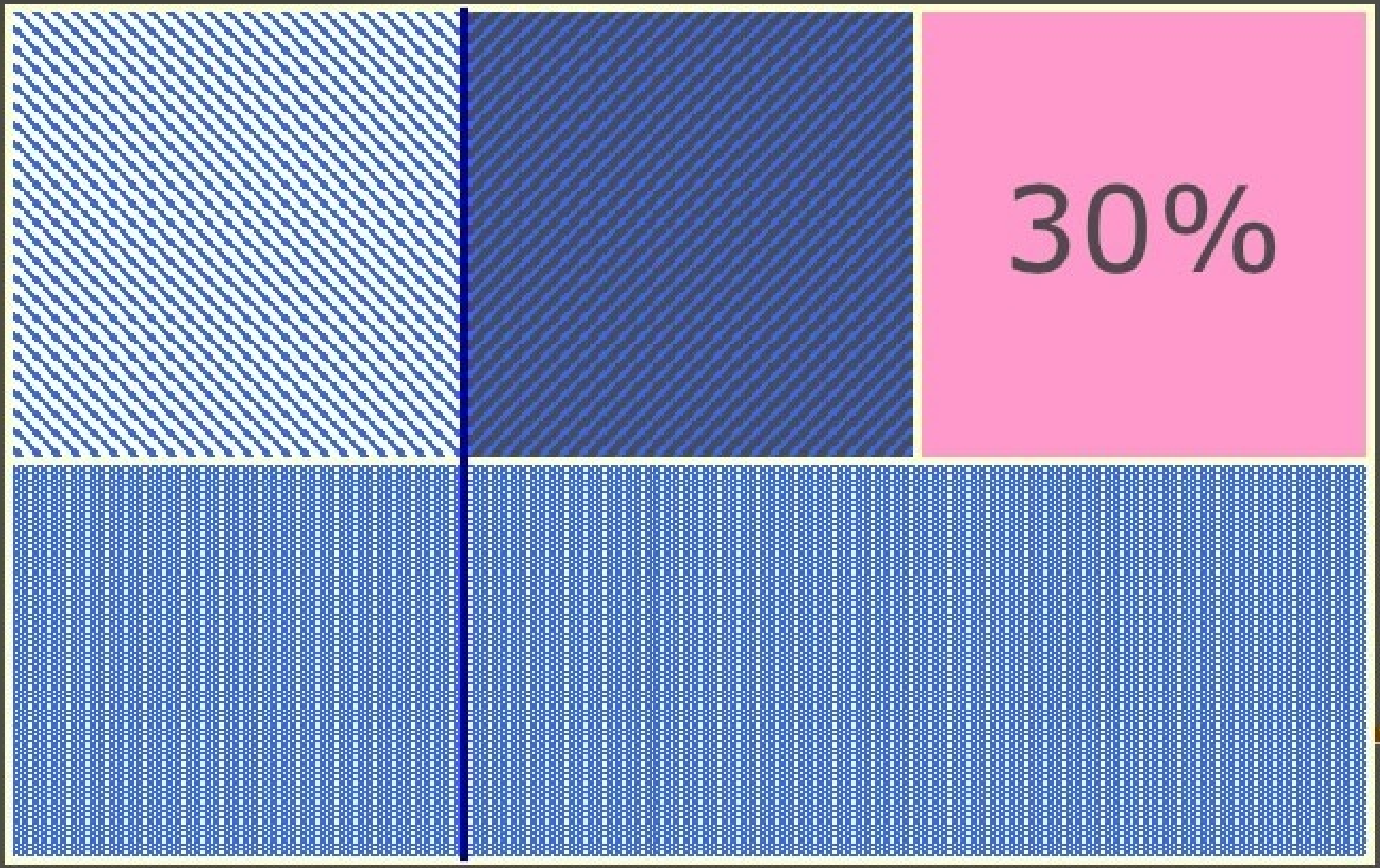
ORDUAK EGUNEAN (24)
Lo orduak (8)
Esna orduak (16)
Lanetik kanpo (8)
Lanean (8)
Lan-egunak (222)
URTEKO EGUNAK (365)
Lanik gabeko egunak (143)
30%

Gazte-heldu / Zahar-berriak

Euskal hiztuna

Abiapuntuan	Helmugan	Aldaketa	
+ Izan	- Izateari utzi	-	Erdaldundua
+ **Izan**	+ **Izan**	=	**Euskalduna**
- Izan ez	- Izan ez	=	Erdalduna
- Izan ez	+ **Izan**	+	Euskaldun berria

Euskal hizkuntza komunitatea (bizindarra)

Gazte-heldu / Zahar-berriak

HELDU AROAN: ibilbide kulturala + ibilbide naturala.

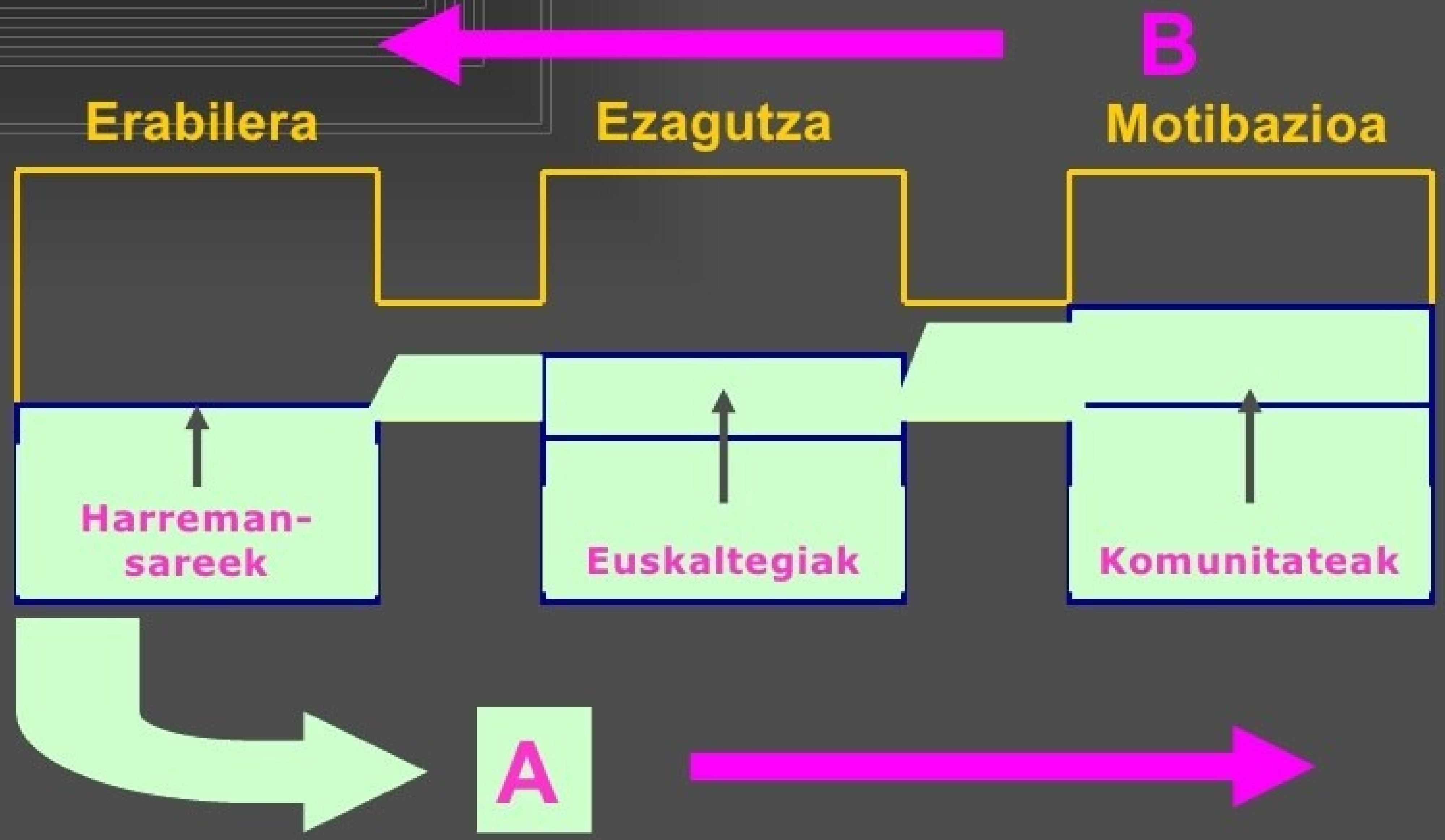

Sanchez Carrión. Un futuro para nuestro pasako. 1987.

Gazte-heldu / Zahar-berriak

- Helduak euskalduntzeko erakundea euskaltegia bera da.
- Faktore pertsonal eta sozialek eragingo dute.
- Metodologiak bere garrantzia du: gramatikalagoa, komunikatiboagoa...

? *Ibilbide akademiko hutsak bermatzen al du ikasleak H_2 eskuratzea?*

Gazte-heldu / Zahar-berriak

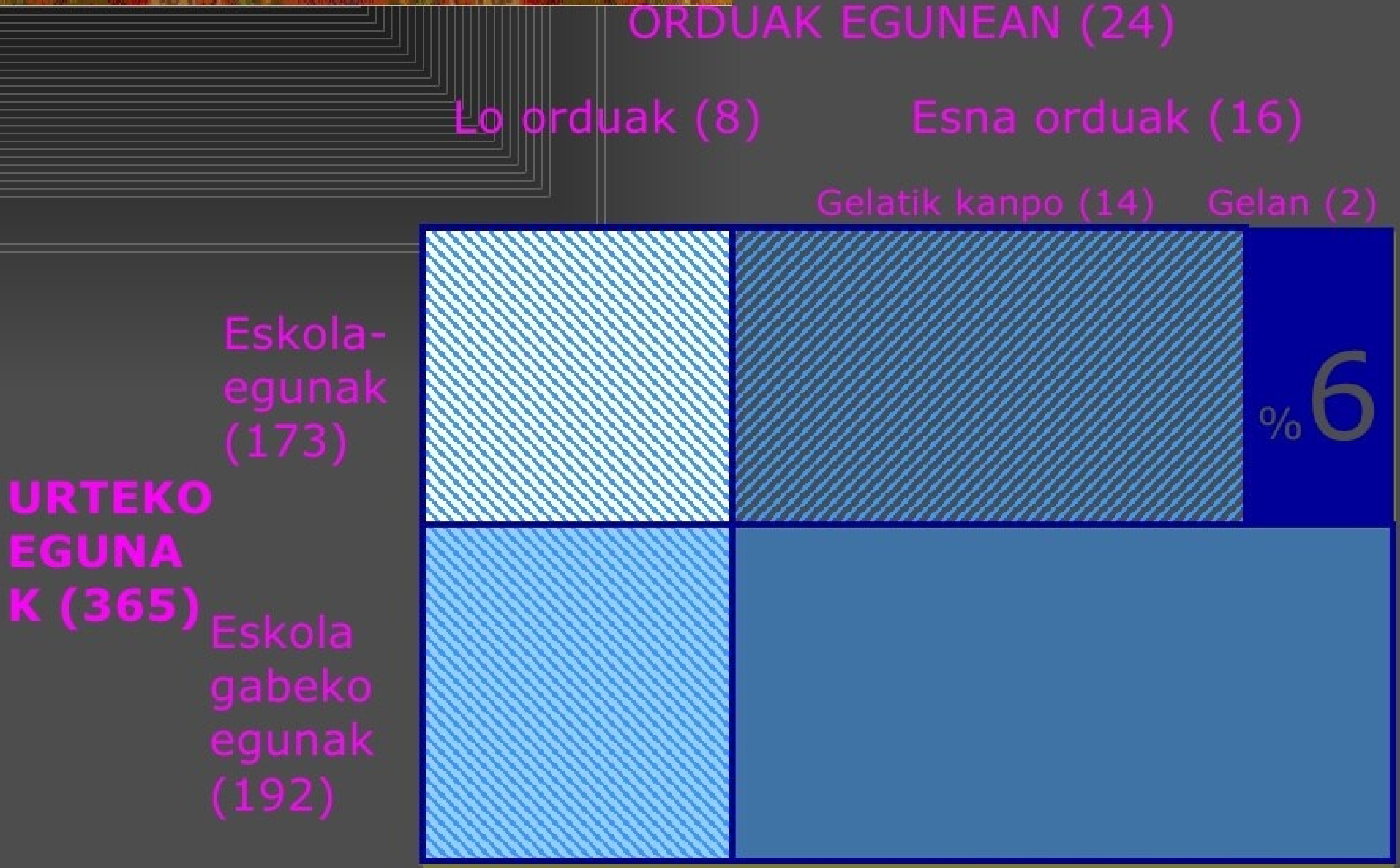

Gazte-heldu / Zahar-berriak

"Gure irudikoz, euskarazko erabilerak ez du aurrerapen nabarmenik ezagutuko, baldin eta gizarte multzo handiek, ***eskolaz gain, ez badute euskarazko esperientzia luze eta sakonik talde informalen batean*****,** ***dela talde hori familia den, dela sare horizontaleko talderen bat den****. Berezko talde informal horietan garatzen baitira benetan hizkuntzazko erraztasuna, atxikimendua eta ohitura."* (Pello Jauregi. Gazteak eta euskara Lasarte-Orian (II))

Gazte-heldu / Zahar-berriak

A) Nahikotasun-mailarekin (euskal elebiduna edo elebidun orekatua)

Euskaltegia + Bikotea, lana, lagunak...

B) Nahikotasun-mailarik gabe (erdal elebiduna, elebidun hartzailea edo erdal elebakarra)

- **Euskaltegia soilik (edo batez ere)**
- **Euskaltegirik ez**

Gazte-heldu / Zahar-berriak

- *Ikasleak baliatzen al ditu bere harreman-sareetan (familian, lanean, lagunartean...) euskara erabiltzeko izan ditzakeen aukerak?*
- *Zein zailtasunekin egiten du topo ikasleak bere harreman-sareko euskaldunekin euskaraz egiterakoan?*
- *Euskaltegiak lagun al diezaioke ikasleari kide euskaldun horiekiko harremanetako hizkuntza-ohiturak aldatzeko ahaleginean?*

Gazte-heldu / Zahar-berriak

Programak / Hitzarmenak

Euskara euskaltegitik kanpo erabiltzeko aukerak

1.- Euskarazko zerbitzuen erabileran, produktuen kontsumoan...

2.- Harreman-sare BERRIETAN: MINTZALAGUNA...

3.- BEREZKO harreman-sareetan: familia, lagunak...

Hizkuntza ohiturak aldatzeko metodologia

1.- Harreman-sare BERRIETAN: MINTZALAGUNA...

2.- BEREZKO harreman-sareetan: familia, lagunak...

Gazte-heldu / Zahar-berriak

Harreman-sare informala	Programa
Familia	
Lagunak →	Kuadrillategi
Lankideak	
Harreman-sare formalagoak:	
Aisia, kirola... →	("Begiraleek asko egin dezakete")
Harreman-sare berriak:	
Lagunarte berriak... →	(Mintzalaguna...)

Ariketak

1.- Musika-eskola ireki behar du herri erdaldundu samar bateko udalak. Irakasleen hizkuntza-eskakizunen eta musikako eskolen hizkuntzaren gaia jarri dira mahai gainean. Zuk, euskarako zerbitzuko arduraduna izanik, zer egingo zenuke.

* Eta zinegotzi bati entzun badiozu "que el lenguaje de la música es universal"?

Ariketak

2.- Udalaren kiroldegiak enpresa baten bidez eskaintzen dituen ikastaroak euskalduntzen hasteko plan bat egin behar duzu. Zein izango litzateke zure planteamendua?

* Eta esaten badizute espezialitate guztietako kirol monitore elebidunak aurkitzea ezinezkoa dela?

Ariketak

3.-

Zure herriko 16 urtez azpiko aisiako eskaintza aztertu duzu eta ikusi duzu ia monitore guztiak elebidunak direla (entrenatzaileak, katekistak, aisiako hezitzaileak...), baina iruditzen zaizu (edo neurtu duzu) jarduera horietako hizkuntza nagusia gaztelania dela. Zer planteatuko zenuke?

Ariketak

4.-

Enpresa arloan eragiten hasi nahi duzu. Nola planteatuko zenuke gaia?

* Eta zinegotzi batek esaten badizu hori gazte belaunaldiak enpresara sartzen direnean konponduko dela?

Ariketak

5.- Udal barruan gero eta zerbitzu gehiago (lorezaintza, haur-eskola, zaharren egoitza, obrak...) enkantera ateratzen dira eta enpresek kudeatzen dituzte. Nola planteatuko zenuke gaia?